

DIDACTIC CONDITIONS OF EFFECTIVE VIRTUAL TEAM WORK IN THE PROCESS OF STUDENTS' EDUCATIONAL PROJECT

Summary

Didactic nature of the "virtual team" concepts, "virtual project" are examined in the article. Basic characteristics of students' virtual team are considered. Didactic conditions of the efficient virtual team work within the informational and educational surroundings are stated.

Key words: virtual team, virtual informational and educational surroundings, students' virtual educational project.

УДК 373.3

В.Ф. Решетняк

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розглядаються проблеми, які в останній час є характерними для сільської школи, а саме:

– демографічні – пов'язані зі зменшенням сільського населення, а отже і учнів сільських шкіл у зв'язку зі зниженням запиту на сільськогосподарського працівника;

– психолого-педагогічні – пов'язані із загостренням першої кризи підліткового віку у зв'язку з тим, що якраз на цей вік накладається зміна форми навчання, перехід від одного вчителя до змінних вчителів-предметників;

– навчально-методичні – пов'язані з перевантаженням учнів навчальним матеріалом та шляхи їх розв'язання, враховуючи досвід провідних країн світу.

Ключові слова: сільська школа; навчально-виховний процес; проблеми: соціально-економічні, психолого-педагогічні, навчально-методичні, перспективи розвитку.

Постановка проблеми. Система сільської освіти в останні роки носить кризовий характер через різке зменшення дітей у дошкільних закладах і ЗОШ, а отже, зменшення навчального навантаження у педагогічних працівників, і як наслідок – втрата перспектив і зниження якості освітньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Статистика щодо динаміки контингенту сільських шкіл об'єктивно представлена у звітних матеріалах районних, обласних управлінь освіти, МОН молодьспорту України.

Психологічні аспекти проблеми розглядаються у працях Г.С. Костюка. Питанням перспектив розвитку освіти присвячені роботи В. Г. Кременя. Н. Ничкало, Т. Левицького, І. Зязюна, І. Вільш та інших [1]. Проте проблема перспектив розвитку сільської школи продовжує залишатись актуальною через те, що на сьогодні ми ще не маємо чітко визначеної соціально-економічної системи та організаційно-педагогічної структури розвитку перспективної сільської школи.

Мета статті. Провести аналіз проблем психолого-педагогічного, навчально-методичного та соціально-економічного стану роботи сільської школи.

Завдання статті. На основі аналізу базових чинників функціонування сільської школи визначити основні шляхи та перспективи її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Рух у європейський освітній простір передбачає реформування системи освіти, у якій накопичилось цілий ряд проблем, що потребують розв'язання. Особливо гостро ці проблеми стоять перед сільською школою. Їх поява визначається дією ряду факторів: психолого-педагогічного, навчально-методичного, організаційно-педагогічного, соціально-економічного характеру.

Фактори психолого-педагогічного характеру пов'язані з суперечностями, що виникають у зв'язку з розривом зв'язків з вчителем – класоводом у 5-му класі, переходом до вчителів-предметників і появою в цьому віці першої кризи підліткового віку.

Психологія виділяє цей вік як вік молодших підлітків з першою кризою підліткового віку.

Підлітковий вік охоплює період розвитку дитини від 11 до 15 років, цей вік називають середнім шкільним віком або перехідним тому, що в цей час відбувається перехід від дитинства до юності в фізичному, психічному і соціальному відношеннях.

Перехід цей характеризується кількісними й якісними змінами в організмі підлітка. Відбувається статеве дозрівання, значних змін зазнає психічна діяльність підлітка. Відживають попередні дитячі інтереси, народжуються нові. Змінюються стосунки з дорослими і товаришами. Яскраво виявляється прагнення до самостійності й властивих дорослим форм поведінки. Дійсно, кризи на цьому етапі розвитку бувають, але вони не є неминучими. І негативізм у поведінці підлітка не є обов'язковим, хоч особливості його розвитку містять у собі певні передумови для його виникнення.

Підлітки потребують особливої уваги до себе, труднощі у їх вихованні зникають, якщо вихователі розуміють зміни, які відбуваються в психічному житті дітей цього віку, поважають ті нові тенденції, які в

ньому народжуються і сприяють їх реалізації, відповідно організовуючи різні види їх діяльності, взаємини в колективі, участь у громадському житті [2].

Практика ж говорить зовсім про інше, замість очікуваної поваги до себе, як особистості, і уваги до тих проблем, що з'являються як наслідок переусвідомлення себе і свого місця в середовищі, учень отримує тільки нові вимоги, які дуже часто входять в протиріччя з його інтересами і потребами. Така ситуація виникає об'єктивно тому, що на місці "вчителя – вихователя – порадника" з'являється "вчитель – викладач", який, як показує практика, намагається перевести акцент у навчанні перевести на свій предмет, що призводить до перевантаження учнів і породжує психічне перенапруження, яке веде до психічних розладів.

Виходячи з цієї характеристики, необхідно зазначити, що перехід з 5-^{го} класу до нової системи навчання, від одного вчителя, який в повній мірі реалізує принцип індивідуального підходу у навчанні і вихованні, у відповідності до тих новоутворень, які з'являються в даному віці, до вчителів-предметників, які практично на перше місце ставлять не особистість учня та його проблеми, а зміст знань, призводить не до пом'якшення, а до загострення даної кризи з відповідними наслідками.

Фактори навчально – методичного характеру пов'язані з перевантаженням учнів навчальним матеріалом.

Навчальний процес має складний багатогранний характер. На його ефективність впливає ряд чинників, серед яких можна виділити, як основні такі:

- мотивація навчання школярів;
- обсяг знань, які повинен опанувати учень;
- якість роботи вчителя в навчальному процесі (в умовах сільської школи).

Отже, виникає необхідність зупинитись на аналізі означених чинників.

1. Мотивація. Серед цілого ряду мотивів, що впливають на особистість у навчальному процесі, психологи на перше місце ставлять мотив соціалізації, який особливої ваги набуває якраз у підлітковому віці. Базою і одночасно умовою реалізації його є успіх учня в навчальному процесі, що залежить від здатності опанувати (причому на високому рівні) програмовий матеріал. Досягнення цього рівня пов'язано з системою організації навчального процесу і, в першу чергу, з ефективною реалізацією принципу індивідуалізації в роботі з учнями, що спирається не тільки на глибоке знання психології кожного конкретного учня, його соціально ціннісних орієнтацій, а й на систему взаємовідносин з тим соціальним середовищем, у якому проходить життєдіяльність особистості. Об'єктивно досягти такого рівня реалізації даного принципу вчитель-предметник не зможе з деяких причин: на відміну від учителя початкової школи, в полі зору якого є тільки один клас з наповнюваністю 5-6 учнів (для сільських шкіл), у вчителя-предметника таких класів 4-6, а отже й ступінь його обізнаності з індивідуальними особливостями учнів суттєво знижується. Ще більш проблемним є контакт із соціальним середовищем конкретного учня, оскільки вчитель-предметник має клас, за який він прямо відповідає як класний керівник.

2. Обсяг знань, які повинен опанувати учень. Оскільки ми ведемо мову про знання якісні, тобто знання усвідомлені, осмислені, ґрунтовні, глибоко засвоєні, то повинні пам'ятати про те, що в цьому процесі далеко не останнє місце займає обсяг навчального матеріалу, який повинен опанувати учень, оскільки рамки процесу обмежені часом. Але і тут ми маємо справу з об'єктивними і суб'єктивними факторами, що впливають на порушення рамок обсягу навчального матеріалу, який виноситься на засвоєння в кожному конкретному класі на кожному конкретному уроці.

До об'єктивних факторів відноситься перевантаження навчальних програм змістом навчального матеріалу. Це відбувається у зв'язку зі збільшенням потужності інформаційного поля, в якому знаходиться не тільки учень і вчитель, а й розробник (науковець) навчальних планів та навчальних програм.

До суб'єктивних факторів відноситься перевантаження домашніми завданнями, які безпосередньо формує вчитель-предметник через те, що:

- не має можливості сформувати ґрунтовні знання на уроці;
- не має можливості оцінити загальний обсяг самостійної роботи, яку повинен виконати учень;
- оцінка роботи вчителя-предметника, а отже його статус у колективі визначається не успішністю учнів у цілому, а успішністю учнів тільки з його предмета.

3. Якість роботи вчителя-предметника в навчальному процесі (в умовах сільської школи). Не піддаючи сумніву професійну підготовленість, фаховість та відповідальність вчителя-предметника сільської школи, необхідно зазначити:

- щоб мати достатнє навантаження, вчитель-предметник сільської малокомплектної школи, змушений читати не тільки свій фаховий предмет, а й ряд предметів спорідненого циклу;
- соціально-економічне оточення спонукає вчителя сільської школи до ведення сімейного сільського господарства.

Зазначені чинники не сприяють підвищенню якості педагогічної діяльності вчителя сільської школи.

Фактори соціально-економічного характеру, пов'язані зі зменшенням концентрації сільського

населення. На цю ситуацію впливають такі чинники:

1. техніко економічні, пов'язані з появою нової потужної сільськогосподарської техніки та нових сільськогосподарських технологій, які зменшують попит на сільськогосподарського працівника;
2. демографічні, пов'язані зі зменшенням народжуваності;
3. соціально – економічні, пов'язані з відтоком молоді до близького та далекого зарубіжжя в пошуках заробітку.

Така ситуація в цілому призводить, з одного боку, до зменшення народжуваності, що є наслідком невпевненості в завтрашньому дні, а з іншого – до відтоку молоді до близького та далекого зарубіжжя в пошуках кращої долі.

Зазначені процеси привели до різкого зменшення дітей в селах, а отже в дитячих садках та школах.

У зв'язку з цим з'явилися малокомплектні школи, в яких, по-перше, відсутні деякі класи, по-друге, у класах навчається по 3-5 учнів. Це призвело до зменшення навчального навантаження у вчителів-предметників, що спонукає до читання одним вчителем 3 – 4 дисциплін. Якість такого навчання не може бути високою.

Враховуючи таку ситуацію, розроблені обласні програми розвитку базових сіл та освітніх округів.

Але постає питання: з якого віку цей підвіз може бути найбільш раціональним?

З нашої точки зору найбільш доцільною і раціональною, враховуючи психолого-педагогічні, навчально-методичні та соціально-економічні фактори, була б організація навчально-виховного процесу за такою схемою: **дошкільний вік + 1-6 класи, навчання в яких продовжує проводити вчитель – класовод** (на доцільність перевірки на практиці переведення початкової школи на шестирічний термін навчання вказував і президент Національної академії педагогічних наук В. Кремень) [3]. **Тобто школа-сад в невеликих селах, а підвіз до базових шкіл починати з 7-го класу.**

Звісно, така структура потребує зміни, не тільки термінів навчання в початковій та середній ланках, а й зміни змісту і методики освітньої діяльності загальноосвітньої школи в цілому, а також перебудови системи підготовки вчителя початкової ланки. Разом з тим, необхідно зазначити, що такі строки навчання в початковій ланці не є новими. Шість років навчаються в початковій ланці учні США, Англії, Японії, деяких земель Німеччини та деяких інших країн Європи.

Висновки. Отже, така модель роботи загальноосвітньої школи має вагомим психолого-педагогічне, навчально-методичне та соціально-економічне обґрунтування, а її реалізація дозволила б:

- по-перше, полегшити подолання першої кризи молодшого підліткового віку;
- по-друге, подолати проблему перевантаження учнів навчальним матеріалом;
- по-третє, зекономити матеріальні ресурси, пов'язані з утриманням великих шкіл, транспортні витрати та ризики, пов'язані з підвозом;
- по-четверте, соціально і матеріально захистити вчителя 1-6 класів;
- по-п'яте, підвищити якість навчально-виховного процесу завдяки підвищенню фахового рівня викладання предметів у 5-6 класах.

Література

1. Ничкало Н. Національна доктрина розвитку освіти і педагогічна наука в Україні / За ред. Т. Левицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало // Професійна освіта: педагогіка і психологія. – Київ, 2003 – 421 с.
2. Костюк Г. С. Вікова психологія / Г. С. Костюк. – К. : Рад. школа, 1976– 179 с.
3. Кремень В. Г. Найбільша проблема нашої освіти – це нездатність дитини застосувати знання на практиці. / В. Г. Кремень // Освіта України, 2011 – №.59 – 60. – С. 5

В.Ф. Решетняк

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ

Резюме

В статье рассматриваются проблемы, которые в последнее время являются характерными для сельской школы, а именно:

- демографические – связанные с уменьшением сельского населения, а соответственно и учеников сельских школ, в связи с уменьшением запроса на сельскохозяйственного работника;
- психолого-педагогические – связанные с обострением первого кризиса подросткового возраста в связи с тем, что именно на данный возраст накладывается смена формы обучения, переход от одного учителя к сменным учителям-предметникам;
- учебно-методические – связанные с перегрузкой учеников учебным материалом, и пути их решения, исходя из опыта ведущих стран мира.

Ключевые слова: сельская школа; учебно-воспитательный процесс; проблемы: социально-экономические; психолого-педагогические; учебно-методические; перспективы развития.

THE VILLAGE SCHOOL PROBLEMS AND PROSPECTS

Summary

The article deals with the peculiar village school problems such as:

- *demographic problems are connected with village depopulation. Therefore village pupils' quantity degradation decreases requirements of farm laborers;*
- *psychological and pedagogical problems deal with intensification of the first juvenile crisis because teens' age coincides with the changes of studying (teaching) forms, transition from the only primary school teacher to many different subjects' teachers;*
- *teaching and methodical problems are connected with pupils' academic knowledge matters' overwork.*

The ways of the mentioned problems resolving are given in the article. They have to take into consideration the experience of the leading world countries.

Key words: village school, educational process, problems: social and economical, psychological and pedagogical, teaching and methodical; the prospect development.

УДК 373. 211. 24

Л.П. Загородня

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті представлено систему роботи зі створення, розвитку і корекції професійного іміджу вихователя ДНЗ, що ґрунтується на низці важливих педагогічних умов. Подано тлумачення поняття "педагогічні умови", охарактеризовано три етапи системної роботи з вихователями дошкільних закладів зі створення, корекції і розвитку власного позитивного іміджу. Виділено завдання і форми роботи, названо найбільш ефективні засоби формування знань вихователів про професійний імідж та удосконалення іміджотворчих умінь. Окреслено напрями подальших наукових розвідок.

Ключові слова: професійний імідж вихователя дошкільного закладу, педагогічні умови створення іміджу професіонала, елементи побудови іміджу, аудіоімідж, візуальний імідж.

Постановка проблеми. Поняття "імідж" в системі освіти набуло актуальності в період становлення незалежності України та переосмислення підходів до навчально-виховного процесу в усіх її ланках. Перш ніж віддати дитину до дошкільного закладу батьки обов'язково цікавляться: "Хто буде вихователькою у їхньої дитини?", "Чи можна віддати дитину саме до цього дошкільного закладу?", "Що говорить громадськість про той чи інший дошкільний заклад? Яка у нього репутація?". Тому сьогодні мати позитивний професійний імідж колективі ДНЗ і кожному вихователю зокрема – це вимога часу. Проте спостерігається суттєве протиріччя між необхідністю цілеспрямованого створення власного позитивного іміджу професіонала дошкільного закладу і частковою готовністю фахівців до цієї роботи.

Метою статті є висвітлити систему роботи зі створення, розвитку і корекції професійного іміджу вихователів.

Завдання статті. Здійснити короткий аналіз останніх публікацій в галузі педагогічної іміджології. Охарактеризувати етапи роботи зі створення, розвитку і корекції іміджу вихователя дошкільного закладу. Виокремити педагогічні умови, які впливають на ефективність процесу цілеспрямованої побудови позитивного іміджу вихователя ДНЗ.

Аналіз останніх публікацій. Імідж як необхідний атрибут ділових стосунків є складовою професійного успіху у будь-якій сфері людської діяльності. В. Горчакова зазначає, що імідж – це цілеспрямовано сформований образ, багатозначне послання, яке адресоване різним його споживачам, взаємозбагачувальний діалог, багатоманітний, типажний або особистісний. Критерієм гідного іміджу, на її думку, є гармонійність як відповідність усього всьому: духовного – матеріальному, змісту – формі, частині – цілому. А важливим показником вдалого іміджу є максимальний прояв в образі індивідуальності [2, с. 7]. Дослідники естетики іміджмейкінгу С. Уланова та Н.Барна визначають імідж як образ-константу, або цілепокладання, установку на певний ідеал, на який у кінцевому результаті має бути спрямована і діяльність. Але ідеал як зразок для наслідування, ідеал бажаний та необхідний для досягнення конкретної мети [1, с. 9].

З позицій педагогічної іміджології імідж учителя, як стверджує А. Калюжний, – це "стереотип образу педагога в уявленні учнів, колег і соціального оточення". А соціально-психологічне визначення іміджу учителя, на думку дослідника, – це "символічний образ суб'єкта, який створюється в процесі взаємодії педагога з учасниками педагогічного процесу" [4, с. 32-33].

К. Крутій вважає, що імідж педагога дошкільного навчального закладу може бути представлений як соціально-психологічний образ, формування якого зумовлено наявністю яскраво виражених спонтанно або